

Afb. 7

Afb. 8

Afb. 9

Voormetrische Nederlandse tinnen inhoudsmaten

Deel 2: Amsterdam (2). Deel 1: zie pp. 2734–2735

J.E. Wustenhoff

In het najaar van 2004 organiseert de Nederlandse TinVereniging (NTV) in samenwerking met Museum Boymans van Beuningen in Rotterdam een tentoonstelling *) van tinnen voorwerpen uit de collecties van de leden van de NTV. Te zien zullen zijn tinnen voorwerpen betrekking hebbend op bier en wijn, derhalve: maat-, schenk- en drinkkannen, bekers, kroezen, nappen, drinkschaaltjes enz. In totaal zullen ruim 400 voorwerpen worden getoond. De tentoonstelling zal vergezeld gaan van een uitgebreide catalogus.

Tijdens de inventarisatie bij de leden van voorwerpen welke wellicht in aanmerking komen voor de tentoonstelling, kwamen wij onder andere een Amsterdams maatkannetje tegen van het model zoals beschreven in mijn artikel op pp. 2734–2735, afb. 1. Het betreft een Amsterdamse pint, hoog 20 cm, inhoud 0,6 l. De kan dateert uit het eerste kwart van de 18e eeuw (afb. 1). Het is rechts van het handvat gepegeld, en aan de binnenzijde van het deksel gemerkt met het stadswapen van Amsterdam met gietersinitialen AI (Dubbe afb. 240, zie [1]). Dit is vermoedelijk het merk van Adriaan Jansz. Dortmund, bekend in 1718 (zie [2]) (afb. 2).

Afb. 1 Tinnen maat, Amsterdamse pint (0,6 liter).

Afb. 2 Gietersmerk: Amsterdams wapen met de initialen AI.

Op de hals, rechts van het handvat, zijn vier ijkmerken afgeslagen: het stadswapen van Amsterdam met de initialen IOV, een zeilbootje in cirkel alsmede de ornamentale letters D en E (afb. 3a/b). Vergelijkbare merken zijn afgebeeld in het artikel 'Ijkersmerken op voormetrische Amsterdamse tinnen maten' van R.J. Holtman, p. 2738, afb. 10a/b (afb 4). Volgens hem zouden de initialen wijzen op Joannes van Oort Dirksz, ijker van 1800–1820, wat goed kan kloppen met een door tingieter D.F. Wakker in het begin van de 19e eeuw gegoten kan van hetzelfde model als afb. 1, die deze ijkmerken ook draagt (zie [2], afb. 113).

Het probleem is echter dat de Amsterdamse pint van afb. 1 – vanwege het tinmerk – niet gegoten kan zijn in het eerste kwart van de 19e eeuw, maar aanmerkelijk vroeger. Er is gesuggereerd dat het kanetje wellicht de eerste honderd jaar in particuliere huishoudens gebruikt is en pas daarna voor commerciële doeleinden, waarvoor het dus geijkt moest worden. Dit lijkt mij onwaarschijnlijk want tinnen voorwerpen waren in het begin van de 18e eeuw relatief duur en maar in geringe mate in gewone huishoudens aanwezig.

Afb. 3 Stadsmerk (Amsterdam) en ijkersmerk (zeilbootje).

De ornamentale jaarletters D en E (afb. 3) lijken enigszins op de jaarletters voor het Amsterdams en Brabants koperen gewicht voor resp. 1721 en 1722 [3], maar ze zijn beslist anders: grover en krulleriger en bovendien is de D opgebouwd uit 'takjes'. Er zijn – zoals door R.J. Holtman eerder opgemerkt – nog geen aanwijzingen dat de ijkers van gepegelde maten dezelfde letters/jaarletterreeks gebruikten als die van het Amsterdams en Brabants koperen gewicht.

Gezien het bovenstaande blijven we met de vraag zitten of zowel in de 18e als in de 19e eeuw een Amsterdamse ijker gebruik heeft gemaakt van een zeilbootje als ijkersmerk. Ook zijn er nog vragen over de gebruikte jaarletters en jaarletterreeksen. ♦

*) De tentoonstelling 'Van tin gegoten, uit tin genoten' wordt gehouden van 2 oktober 2004 – 9 januari 2005 in Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam (www.boijmans.nl). Informatie: Secretariaat Nederlandse TinVereniging: Koppelland 11, 1391 EV Abcoude, e-mail wustenhoff@planet.nl.

Literatuur:

- [1] B. Dubbe, *Tin en tinnegieters in Nederland*. Lochem 1978, p. 334.
- [2] J.F.H.H. Beekhuizen, *De schoonheid van het oude tin*. Den Bosch 1998, p. 59.
- [3] K.M.C. Zevenboom & D.A. Wittop Koning, *Nederlandse gewichten*. Lochem 1970, p. 104.

Afb. 4 Tinnen maat, Amsterdamse pint (0,6 liter), Amsterdamse tingieter met de initialen 'AI'.